

Tot pensant en Maria Àngels Anglada gràcies al disc de Josep Tero

De tan bon recordar...

Marta Pessarrodona

Recentment per terres empordaneses, que freqüentment poc, més d'una persona em va contar que una preocupació cabdal de Caterina Albert, més coneguda com a Víctor Català, era que cada persona que moria s'enduia amb ell o ella un munt de paraules, que morien tant per sempre com la persona finada. Segurament, encara avui, hi ha qui sent la preocupació albertiana o catalanesca, potser fins i tot jo mateixa, mentre que penso que cal una explicació amb la meua subordinada primera. És a dir, respecte a la meua poca freqüentació del gloriós Empordà. La veritat és que conté tanta bellesa que em desvetlla la meua formació judeocristiana i em fa dir l'acte de contrició, Senyor, jo no sóc digna! En aquest ordre de coses, podria dir que m'agraden més els industrials Midlands anglesos que no pas el comtat de Sussex on la vida s'escola dolçament. O Bilbo en compentes de Donòstia, etc.

Bromes a part, després d'una sucada empordanesa, m'arriba una empordanesa adoptiva, una amiga, que no oblidaré mai. Em refereixo a Maria Àngels Anglada (Vic, 1930 - Figueres, 1999) i una mena de joia que haurà de competir amb molta porqueria audiovisual. Em refereixo, també, al disc, després d'un pas escènic, de Josep Tero, *Et deixaré la veu*, presentat a Girona i, després, en dos indrets grecs, cosa que faria d'allò més feliç l'hellenista, fins i tot per al lector/a corrent, que era la Maria Àngels. Josep Tero és més que un cantautor en aquest cas (i, segurament, en molts d'altres) perquè és qui ha ideat i triat els textos, no exclusivament de l'autora, per al treball que esmento. Em refereixo als tres poemes de Kavafis que acompanyen els textos de l'autora, amb la cançó (un veritable *pinjol*) *Cos meu, recorda...*, en la versió de Carles Riba, juntament amb *Gener de 1909* i *De dins del calaix*, a partir de versions de Joan Ferraté. Que l'autora, com és el cas, de *Nit de 1911* vagi acompanyada de Kavafis em sembla una òbvia justícia poètica. Tot plegat, i no pas per xovinisme, m'ha fet desempolsar una

cinta de vídeo d'un programa per a TVE (sí, ho han llegit bé, TVE) que vaig fer dedicat a la Maria Àngels, de l'any 1986. Formava part d'una sèrie de programes sota el títol *Crear i viure*, que una persona de televisió tan sensible com és Sergi Schaff m'havia encarregat (i on, per cert, també hi figurava Marià Villangómez, recentment homenatjat). Programes molt més senzills que l'obra actual de Josep Tero, que per més que l'escolto i la torno a escoltar encara em deixa admirada. Consistien en una entrevista, que feia jo mateixa a part del guió, una lectura de poemes a càrrec d'una actriu (Anna Lizaran, en el cas Anglada) i, quan n'hi havia, algun poema musicat i cantat pel seu cantautor/a. En el cas de la Maria Àngels el cantautor era el seu deixeble formal, en Josep Tero, és clar. En l'entrevista, la Maria Àngels em diu constantment que, sempre, fins i tot en la prosa, parteix de la poesia i, fent bro-

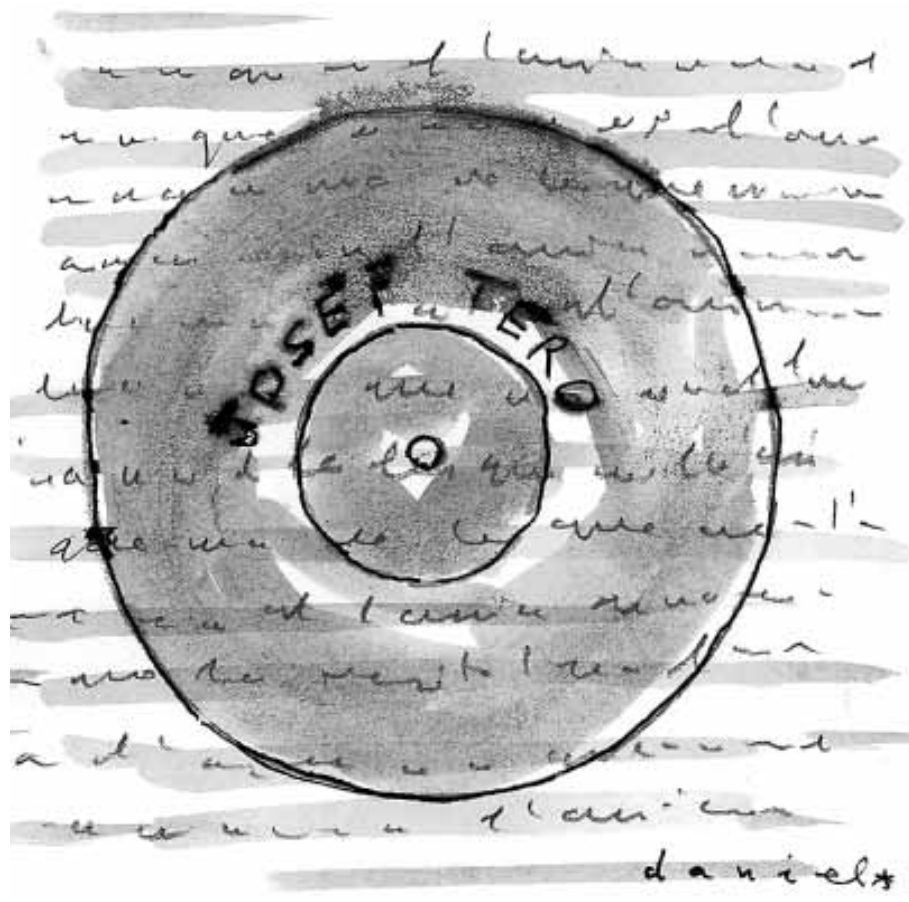
ma, ho atribueix a les seves arrels vigatanes. També em diu -i s'emparenta amb la gran Maria Antònia Salvà- que, de menuda, va intentar memoritzar tota *L'Atlàntida* verdagueriana i que, rellegint-se, nota que hi ha, en especial en la seva poesia, molta més autobiografia del que ella mateixa pensava. Tot plegat perquè jo li constato que, a diferència de molta literatura narrativa escrita per dones, ella sembla partir poc de la *Ich-Erzählerin*, o la jo escriptora, que diu la crítica alemanya. Modestament em contesta que no li agrada "esbravar-se" i, en certa manera, referma el principi literari segons el qual quan el/la poeta líric/a parla, ho fa en nom propi, mentre que no podem atorgar-li a un/a novel·lallò que diu un dels seus personatges.

Naturalment, m'ha emocionat el disc i, també, reveure la Maria Àngels al meu costat, plena de vida a Vilamajor, on avui està enterrada. He

enyorat aquelles trucades telefòniques mensuals des del carrer Muralla de Figueres, on intercanviàvem entusiasmes i greuges (aquest país és una fabrica de greuges digna del Guinness!), tant com enyoro la trucada de la meua mare, a primera hora del matí, el dia del meu aniversari. Ciceró, caigut ja en desgràcia, recorda a la seva muller, en una carta, que han tingut molt i, per tant, cal que es conformin en l'adversitat. M'ho aplico, mentre segueix sonant la poesia i la prosa de la Maria Àngels en un cop d'efecte que no puc més que aplaudir. Em refereixo a les dues actrius que hi figuren magníficament i que donen la seva obra en el català oriental (Carme Callol) i occidental (Pepa López) i que traspassen tan bé la línia de dicció que escoltem amb la mateixa poesia la prosa que hi ha inclosa, astutament trossejada entre poemes de Kavafis, per exemple.

Tot plegat m'ha semblat un magnífic regal de primavera, una estació de l'any sempre difícil per als lectors d'Eliot. Un regal especialment oportú en aquests dies que ens bombardegen amb promeses municipals. Cal dir que, a part de gran escriptora, Maria Àngels Anglada era també aquest mot que tan poc agradava al pare Batllori (i potser tampoc m'agrada a mi): contestatària. De l'ecologia al feminisme, passant pel gran tema del segle XX, la Shoah o l'Holocaust, perquè no oblidem que és l'autora d'*El violí d'Auschwitz* (1994). Precisament, la darrera conversa telefònica amb la Maria Àngels va ser sobre la seva alegria perquè, coses de la vida, havia conegut en carn i ossos el seu protagonista! També, per avisar-me, crec, que hi havia un estudiós hebreu a Girona que segurament m'interessava de conèixer. D'això se'n diu amistat de veres. En aquest apartat, el contestatari, el disc *Et deixaré la veu* inclou un magnífic text d'Isabel-Clara Simó en el qual recorda que, quan la va entrevistar després que la Maria Àngels guanyés el premi Josep Pla amb *Les closos* (1979), i li va preguntar, "Com et definiries políticament?...", ella va dir, amb aquella digna senzillesa que sempre gastava: "Jo sóc independentista". Una declaració que, estic segura, subscriuria ara mateix, en plena renaixença i fulgor del nacionalisme espanyol.

Ara com ara, al disc de Josep Tero, hi podem afegir l'excel·lent feina que fa Eusebi Ayesa en l'edició de l'obra completa de l'autora, que s'ha materialitzat ja en el volum primer de narrativa (2001), amb un pròleg de primera de Carles Miralles. En moments de pessimisme, quan vegem que els alcaldes elegits ens portin la Pantoja & Co. a les festes majors catalanes, caldrà que ho recordem tot: el que tenim i el que ens han promès i no ens han donat. A tall personal, ja se'm perdonarà que escoltar en Tero, la Callol i la López, rellegir des de l'autora fins a Carles Miralles, m'hagi deixat un enyor de la persona, de Maria Àngels Anglada, que manllevant Foix diria que sempre serà per a mi "de tan bon recordar".

DANIEL BOADA

▶▶▶ borals de la setmana (6) rebran una hora de classe de català.

No s'aturen aquí les possibilitats d'aprenentatge de l'alguerès i de l'estàndard. Des de fa quatre cursos es pot fer a l'Alguer una carrera sencera en català. Un ensenyament a distància per mitjà de la Universitat Oberta de Catalunya.

S'està a punt de constituir dins del mateix Centre Montessori una escola de mestres per formar lingüísticament i didàcticament futurs ensenyants d'alguerès.

Si comentant l'acció en l'àmbit de l'ensenyament hem despès gairebé tot l'espai que la prudència aconsellava omplir, seria igualment convenient esmentar les publicacions,

grups de treball, festes populars i manifestacions a l'Alguer avui dia.

El dissabte dia 1 de març es va viure una efemèride que per als algueristes esdevindrà històrica. La sala del convent de Sant Francesc de l'Alguer acollia amb les seves formes senzilles, però amorosides, la presentació oficial del treball *Català de l'Alguer. Criteris de llengua escrita*.

L'obra en qüestió és el fruit d'un treball, iniciat fa deu anys, de recerca, discussió i estudi. Una obra treballada en col·lectivitat i que, amb rigor i saviesa, ha transformat en paper escrit el lingüista Luca Scala.

L'elaboració del treball obeïa a una necessitat ineludible. Una llengua o la seva variant en un territori concret necessita un model de referència, un

registre que aporti seguretat de correcció en el seu ús, especialment quan la variant dialectal és ensenyada a l'escola i en altres cercles culturals. L'alguerès, doncs, disposa ara d'aquest instrument, validat el dia 22 d'abril del 2002 per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

La concurrència va ser abundosa aquell dissabte a la tarda, el primer dia de març. Presidia el síndic de l'Alguer, Sr. Marco Tedde, i l'acompanyaven autoritats polítiques i acadèmiques catalanes, entre les darreres el Dr. Joan Martí, president de la Filològica de l'IEC. Va ser per a Òmnium Cultural de l'Alguer i per a Enllaç tota una celebració, i ambdós presidents hi ocupaven llocs de preferència.